

ОБГРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті проаналізовані особливості використання педагогічних технологій в освіті та обгрунтована системи педагогічних технологій формування інформаційної компетентності майбутніх вчителів.

Ключові слова: технології, система педагогічних технологій, інформаційна компетентність, мережева спільнота.

Актуальність теми. Динаміка сучасного життя висуває високі вимоги до фахівців різних сфер діяльності, вимагає активного впровадження нових технологічних рішень. Зрозуміло, не обійшли ці тенденції і сферу освіти. Розширення сфер впровадження інформаційно-комунікаційних технологій вимагає підготовки підростаючого покоління до реалій інформаційного суспільства. Таку підготовку можна забезпечити в системі освітніх установ, силами викладацького складу. Таким чином, підвищення якості підготовки фахівців у професійній області напряму пов'язане з розвитком інформаційної культури та інформаційної компетентності вчителів. Сучасний стан освіти вимагає пошуку нових підходів до організації професійної освіти, одним з таких напрямків стає використання педагогічних технологій. В даний час поняття педагогічної технології міцно увійшло в педагогічний лексикон. Але існують великі різночитання в його розумінні і вживанні. Найбільш актуальною проблемою сьогодні стає використання педагогічних технологій у контексті компетентнісного підходу. Виникає протиріччя між необхідністю формування компетентностей фахівця та традиційним підходом до організації професійної освіти.

Мета статті – обгрунтувати систему педагогічних технологій формування інформаційної компетентності майбутніх учителів.

Аналіз попередніх досліджень. Розвиток інноваційних освітніх технологій у вищій освіті України актуалізує потребу вивчення творчого доробку науковців, які зробили значний внесок у розвиток теорії використання педагогічних технологій в освіті (В. Беспалько, В. Боголюбов, О. Спішева, В. Журавльова, М. Кларіна, Т. Назарова, Г. Селевко, Н. Щуркова).

В своїх роботах автори обгрунтували понятійний апарат, зокрема визначено, що "технологія" – це сукупність прийомів, застосовуваних у якій-небудь справі, майстерності, мистецтві (тлумачний словник).

Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і компонування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу [6].

Виходячи з трактування ЮНЕСКО, педагогічна технологія це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти [10].

Значна кількість досліджень присвячених обгрунтуванню системи педагогічних технологій обійшло належною увагою їх використання при формуванні інформаційної компетентності майбутніх учителів.

Виклад матеріалу. Педагогіка в сучасному світі переживає період переосмислення підходів, відмови від деяких усталених традицій і стереотипів. Вона впритул підійшла до розуміння того, що навчально-виховна діяльність у своєму загальному вигляді відрізняється від інших видів суспільно-корисної праці тільки специфікою, має свій продукт, свої технології та їх ринкову вартість. А тому оволодіння технологіями стає важливим, пріоритетним, як при освоєнні педагогічної професії, так і при оцінках якості та вартості освітніх послуг.

Досконале знання педагогічних технологій, визначає високий рівень професіоналізму, що сучасний педагог повинен демонструвати на ринку праці. А визначати успіх у роботі викладача вже скоро буде більшою мірою технологія, а не індивідуальна майстерність [1].

Серед основних факторів, які підвищують якість навчання майбутніх викладачів, є освоєння сучасних педагогічних технологій та подальше їх впровадженням у навчально-виховний процес. Організація навчання на основі технологічного підходу дозволяє не тільки задовольняти освітні запити кожного майбутнього викладача відповідно його індивідуальним здібностям, а й створювати умови для самореалізації, саморозвитку, формування у них компетентностей, необхідних для повноцінного життя в сучасному суспільстві [7].

Вийти із ситуації, що склалася можна, організувавши навчання в рамках цілісних педагогічних технологій. Педагогічні технології в даний час концентруються навколо чотирьох генеральних ідей [3]:

Укрупнення дидактичних одиниць. Концепція укрупнення дидактичних одиниць, висунута П. Ерднієвим, нині загальноновизнана. Частково її наслідком було впровадження лекційно-семінарських і взагалі цілісно-блочних технологій. Типова технологія цього напрямку – "метод проектів".

Планування результатів навчання. Йдеться про багатопрофільне і багаторівневе планування результатів навчання і мови такого планування. Процес, який веде до досягнення планованих результатів, називається диференційованим навчанням.

Психологізація освітнього процесу. Врахування у навчанні психологічних феноменів, побудова навчального процесу на їх основі. Зокрема, необхідність використання провідної діяльності і мотивації студентів тягне за собою доцільність групового навчання.

Комп'ютеризація. Комп'ютер сьогодні це засіб посилення інтелекту та розвитку майбутніх вчителів. Також, важливим є використання комп'ютерів, інформаційних машин, засобів комунікацій як інструментів управління навчальним процесом.

У сучасному суспільстві відбувається зміна освітньої парадигми (з когнітивної на особистісно орієнтовану), що означає пошук нових форм, засобів і методів навчання, адекватних оновленому змісту освіти.

Наприклад, використання методу проектів та інформаційно-комунікаційних технологій при підготовці майбутніх учителів. При цьому виникають нові психолого-педагогічні поняття і терміни: особистісно-орієнтоване навчання, предметно-орієнтовані технології, моніторинг професійного розвитку, організація навчально-просторового середовища.

Для підвищення ефективності необхідно використовувати технології у певній системі.

Система в освіті являє собою сукупність взаємодіючих спадкоємних освітніх програм і державних освітніх стандартів різного рівня і спрямованості; мережу освітніх установ незалежно від їх організаційно-правових форм, типів і видів; органів управління освітою та підвідомчих їм установ і організацій. На думку Б.С. Гершунського, система в освіті може бути представлена у вигляді двовимірної матриці, кожна "комірка" якої відповідає навчально-виховній (або освітньо-виховній) системі того чи іншого рівня і профілю: вертикальна вісь відображає рівень освіти, а горизонтальна – профілі одержуваної освіти.

Слово "система" має грецьке коріння і в перекладі на українську мову означає складене з окремих частин ціле, поєднане в єдине. Під педагогічною системою освіти слід розуміти сукупність освітньо-виховних закладів, що функціонують у конкретній державі, зв'язки між ними і структура загальних принципів, на основі яких ці установи будуються і працюють. Виходячи з визначення В.П. Сімонова, під системою розуміється сукупність взаємопов'язаних, діючих елементів, що складають цілісне утворення і мають нові властивості по відношенню до її елементів [8].

Існують наступні види систем: технологічні, біологічні, соціальні; природні, штучні; відкриті і закриті; статичні і динамічні; без ведучого органу управління та централізовані; прості і складні; сумативні і діяльні. Система має такі властивості: цілісність, сумісність чи несумісність з іншими системами, стабільність, адаптація, здатність до самовдосконалення, навчання.

Педагогічна система – безліч взаємопов'язаних структур і функціональних компонентів, підпорядкованих цілям освіти, виховання і навчання підростаючого покоління та дорослих людей (Н.В. Кузьміна) [5]

Функціональні компоненти педагогічної системи:

1. Цільовий (всебічний розвиток особистості, формування окремих її якостей).
2. Змістовий (відображає зміст, що вкладений як у загальну мету, так і в кожен конкретну задачу).
3. Системоутворюючий (діяльнісний – взаємодія педагогів і студентів, їх співпраця).
4. Аналітико-результативний (відображає ефективність протікання, досягнуті зрушення у відповідності з поставленою метою).

Структуру системи характеризують так само зв'язки між компонентами. Суб'єкт – вчитель-методист, учень. Об'єкт – вихованець, активна особистість.

Однією з основних функцій систем є управління. Управління – це функція організованих систем різної природи, процес підтримання режиму функціонування, реалізація їх програми і ланцюгів. Розрізняють біологічне, технічне, соціальне управління. А ось управління педагогічними системами являє собою цілеспрямовану, свідому взаємодію між учасниками цілісного педагогічного процесу, основою якої є пізнання її об'єктивних закономірностей. Основна мета управління це планомірне та ефективне використання сил, коштів, часу, людських ресурсів для досягнення оптимального результату.

У своїй основі управлінська діяльність складається з послідовної структури взаємопов'язаних функцій, що представляють закінчений цикл: аналіз, планування, організаційна діяльність, контроль і регулювання.

Якщо розглядати управління в цілому воно може бути позитивним і негативним, бажаним і небажаним, мати атрибутивні властивості або придбані, отже ефективність управління – це сукупність найбільш істотних властивостей.

Спираючись на дослідження В. Безпалько [2] та А. Тряпиціна [9] визначена система використання педагогічних технологій. Яка фактично включає два блоки. Предметно-орієнтовані технології навчання (технологія постановки мети, технологія повного засвоєння, технологія педагогічного процесу, технологія концентрованого навчання). Особистісно-орієнтовані технології навчання (технологія навчання як

навчального дослідження, технологія педагогічних майстерень, технологія колективної розумової діяльності, технологія евристичного навчання).

Висновки. Не кожна технологія може бути застосована в навчанні майбутніх викладачів, багато залежить від досвіду роботи педагога, педагогічної майстерності, методичної та матеріальної забезпеченості педагогічного процесу. Важливо звернути увагу і на такі властивості технології, як її результативність та придатність. Найчастіше враховуються різні вимоги, методичні рекомендації, інструкції і не завжди помічається того, що хочуть студенти, які їхні інтереси, потреби. Діяльність педагога (його цілі, потреби і мотиви, дії, засоби і умови їх застосування) повинна співвідноситися, відповідати діяльності студента (його цілям, можливостям, потребам, інтересам, мотивам, вчинкам) [4]. Тільки на такій основі викладач відбирає і застосовує засоби педагогічного впливу. А ось ступінь підвищення якості освіти та мотивації навчального процесу ще потребує узагальнення.

У документах ЮНЕСКО технологія навчання (поняття не є загальноприйнятим у традиційній педагогіці) розглядається як системний метод створення, застосування і визначення всього навчального процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних, людських ресурсів та їх взаємодії. Технологічність навчального процесу полягає в тому, щоб зробити навчальний процес повністю керованим.

Перспективи подальших досліджень передбачають розширити систему педагогічних технологій, застосовувати її у нових умовах навчально-виховного процесу, піддавати її постійному вдосконаленню.

Використані джерела

1. Атутов П.Р. Технология и современное образование // Педагогика. – 1996. – № 2 – С. 37-43.
2. Безпалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М., 1989. – 178 с.
3. Боголюбов В.И. Педагогическая технология: эволюция понятия. Педагогика. – 1991. – № 9. – С. 123.
4. Даринская Л.А. Технологии педагогического мастерства: Учебно-методическое пособие. – СПб., 2010. – 116 с.
5. Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя, мастера производственного обучения. – М., 1989. – 167 с.
6. Лихачёв Б.Т. Педагогика. Курс лекций. – М., 2001. – 607 с.
7. Слостёнин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В. А. Слостёнина. – М., Издательский центр "Академия", 2002. – 576 с.
8. Симонов В.П. Системный подход – основа педагогического менеджмента // Педагогика. – М., 1994. – № 1 – 170 с.
9. Тряпицына А.П. Современные педагогические технологии в профильном обучении. Учебно-метод. пособие для учителей / Под ред. А.П. Тряпицыной. – СПб, 2006. – 176 с.
10. Декларация организации объединенных наций по вопросам образования, науки и культуры от 09 октября 1998 г. № б/н "Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры".

Klimov O.

JUSTIFICATION OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY SYSTEM SHAPING THE INFORMATION COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS

The article presents justification of the pedagogical technology system shaping the information competence of future teachers. Examined its features and structure.

Key words: *technology, the pedagogical technology system, information competence, online community.*

Стаття надійшла до редакції 21.03.13

